

HABERLER

Uluslararası Kâtip Çelebi Araştırmaları Sempozyumu/International Katip Celebi Research Symposium, 26-28 Mart/March 2015, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi - Kâtip Çelebi Uygulama ve Araştırma Merkezi, İKÇÜ Ana Yerleşkesi Balatçık-Çiğli/İzmir.

Yaşadığı devirde Kâtip Çelebi veya Hacı Halife/Kalfa olarak tanınan Mustafa bin Abdullah (1609-1657), Osmanlı dünyasında pozitif bilimin temsilcileri arasında sayılmaktadır. Osmanlı “Kalemiye/Bürokrasi” sınıfına mensup Kâtip Çelebi, kriz/buhran ya da dönüşüm çağı olarak nitelendirilen dönemde geçen yaşamında pek çok eser kaleme almıştır. XVII. yüzyılın önemli aydınlarından olan Kâtip Çelebi, çok yönlü ve renkli kişiliğiyle çağının ve sonrasının ilim ve kültür hayatına damgasını vurmuştur. Eserleri, Osmanlı tarihi, kültür ve medeniyeti için olduğu kadar İslâm bilim ve kültür araştırmaları açısından da son derece kıymetli başvuru kaynaklarındandır.

2009 yılı, Kâtip Çelebi'nin ‘Doğumunun 400. Yıldönümünü Anma ve Kutlama Programı’ çerçevesinde olmak üzere UNESCO tarafından ‘Kâtip Çelebi Yılı’ olarak ilân edilmiştir. Bu bakımdan, ülkemizde kurulacak bir yükseköğrenim kurumunda tarihimizin ünlü şahsiyetlerinden birisi olan “Kâtip Çelebi” adının yaşatılması düşünülmüş ve 2010 yılında İzmir’de yeni açılan devlet üniversitesine isminin verilmesi yasalaştırılarak hayatiyet kazanmıştır.

İzmir’in hâlen en genç devlet üniversitesi olan İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'nin Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi ile Kâtip Çelebi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin düzenlediği bilimsel toplantı UNESCO Türkiye Ulusal Temsilciliği ve Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi'nin işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu bilgi şöleni, ülkemizde Kâtip Çelebi ve dönemiyle ilgili düzenlenmiş pek çok bilimsel toplantı veya diğer etkinlikler arasında, Kâtip Çelebi'nin değişik yönleriyle incelenmesine yönelik olarak ismini taşıyan üniversite bünyesinde adına ve anısına gerçekleştirilmiş olması bakımından dikkat çekici ve ayrı bir öneme sahiptir.

Kâtip Çelebi Araştırmaları Sempozyumu, 26 Mart 2015 tarihli ilk günkü sabah oturumunda Rektör Yardımcısı, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dekanı ve Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Turan Gökçe'nin açılış konuşması ile başlamıştır. Açılış programında sırasıyla,

HABERLER

Üniversite Rektörü Prof. Dr. Galip Akhan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanı Prof. Dr. Turan Karataş ile İzmir Valisi adına Yardımcısı Mustafa Harputlu'nun konuşmaları yer almıştır. Konuşmaların ardından katılımcılara XVII. yüzyıl musikisi örneklerinden seçilmiş bir müzik dinletisi sunulmuştur. Sempozyumun açılış bildirisi Prof. Dr. Mehmet Aydın tarafından “*Bir Medeniyet Mütefekkeri Olarak Kâtip Çelebi*” başlığıyla verilmiştir.

Bilimsel toplantının ilk gününde, Prof. Dr. Feridun Emecen'in başkanlığındaki Düşünce Dünyası-I/The Mental World of Katip Celebi-I başlıklı I. Oturumda; Prof. Dr. Erhan Afyoncu, “*Kâtip Çelebi Zamanında Osmanlı Maliye Bürokrasisi*”, Prof. Dr. Salim Aydüz, “*Aklî-Naklî İlimler Tartışmaları ve Kâtip Çelebi'nin Düşünceleri*”, Yrd. Doç. Dr. Bilal Yurtoğlu, “*Kâtip Çelebi'nin Düşünce Dünyasından Görünümler*” ve Doç. Dr. Orlin Sabev'in “*İbrahim Müteferrika and Katib Celebi's Cihannüma*” başlıklı bildirileri sunulmuştur. Öğleden sonraki Çelebiler Çağı/The Age of Celebis başlığını taşıyan ve başkanlığını Prof. Dr. Mustafa Kara'nın yaptığı II. Oturumda sırasıyla; Prof. Dr. Mehmet Ali Ünal, “*Kâtip Çelebi ve Kadızâdeliler Zihniyeti*”, Yrd. Doç. Dr. Zeynep Aycibin, “*Kâtip Çelebi'nin Eserlerinde Siyasi Tenkidler*”, Yrd. Doç. Dr. Gülçin Tunalı, “*Kâtip Çelebi ve Sonrasında 'Cumhur' Kavramının Serencamı*” ve Prof. Dr. Tülay Artan'ın, “*Osmanlı Kadimciliği*” konulu bildirileri yer almıştır. İlk günün son olan ve Düşünce Dünyası-II/The Mental World of Kâtip Celebi-II başlıklı III. Oturumunun başkanlığını Prof. Dr. Mehmet Aydın yürütmüştür. Bu oturumda; Prof. Dr. Mustafa Kara, “*Kâtip Çelebi'nin Kadızâdelilere Bakışı ve Mehmed Şemseddin Mısri'nin Konuyla İlgili Bir Risalesi*”, Yrd. Doç. Dr. Hatice Toksöz, “*Âlemden Allah'a: Kâtip Çelebi'ye Göre İsbat-ı Vâcib*”, Doç. Dr. Mustafa Alkan, “*Kâtip Çelebi'de Medeniyet Anlayışı*” ve Prof. Dr. Hakan Cevher, “*Kâtip Çelebi ve Musiki*” başlıklı tebliğlerini sunmuşlardır.

Bilimsel etkinliğin ikinci gününün Cihannüma adı verilen I. Oturumunun başkanlığı Prof. Dr. Ayşe Kayapınar tarafından yürütülmüştür. Bu oturumda sırasıyla; Prof. Dr. Jean Louis Bacque-Grammont, “*Remarques sur l'Europe dans le Cihân-nüma de Katib Celebi*”, Prof. Dr. Tuncer Baykara, “*Osmanlılarda Coğrafya ve Matbu Cihannüma'nın Yeri*”, Prof. Dr. Osman Gümüüşcü, “*Kâtip Çelebi'nin Türk Coğrafya Tarihindeki Yeri Üzerine*”, Yrd. Doç. Dr. İnan Kalaycıoğulları, “*İbrahim Müteferrika ve Cihân-nümâ'ya Yaptığı Ekler*” ve Yrd. Doç. Dr. Nazan Karakaş Özü'ün, “*Coğrafya'nın Cihannüması: Coğrafyacıların Cihannüma İncelemeleri*” başlıklı bildirileri yer almıştır. Sosyal ve Ekonomik Hayat/Social and Economic Life başlıklı ve başkanlığını Prof. Dr. İsmail Aka'nın yaptığı II. Oturumun A Salonunda; Prof. Dr. Şenol Çelik, “*Kâtip Çelebi'nin Fezlekesi'nde, Padişah Seferlerine (Seyahatlerine) Dair Verilen Bilgiler ve Kaynakları*”, Prof. Dr. Hatice Aynur, “*Çelebiler*”

HABERLER

Çağında Bir Çelebi: Cevri Çelebi (öl. 1654)” ve Dr. Fatih Ermiş, “*Organik Devlet Anlayışında Bir Sıçrama: Katib Çelebi'nin Elinde Ahlat-ı Erbaa*” konulu bildirimlerini dinleyenlerle paylaşmışlardır. Kâtip Çelebi ve Eserleri/Katip Celebi and His Works başlığı verilen ve başkanlığını Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın yaptığı B Salonu Oturumunda; Doç. Dr. Nabil el-Tikriti, “*An Ottoman View of World History: Katib Celebi's Takvimu't-Tevarih*”, Prof. Dr. Kemal Sözen, “*Katip Çelebi'de Bilgi ve Yöntem*”, Prof. Dr. Ayşe Kayapınar, “*Johann Carion Kroniğinin Kâtip Çelebi Tercümesine Dair*”, Prof. Dr. Levent Kayapınar, “*Türkiye'de Bizans Çalışmalarının Öncüsü Olarak Kâtip Çelebi*” başlıklı çalışmalarını aktarmışlardır. Denizcilik Tarihi ve Kartografya/Maritime History and Cartography başlıklı III. Oturumun başkanlığını Prof. Dr. Necmi Ülker yapmıştır. Bu oturumda sırasıyla; Prof. Dr. İdris Bostan, “*17. Yüzyılda Osmanlı Denizciliği ve Kâtip Çelebi*”, Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu, “*Kâtip Çelebi'ye Göre Karadeniz Dünyası*”, Doç. Dr. Ersin Gülsoy, “*Kâtip Çelebi'nin Girit Seferi Hakkında Verdiği Bilgiler ve Bunların Arşiv Vesikalarıyla Karşılaştırılması*”, Prof. Dr. Thomas Goodrich, “*Two Centuries of Ottoman Maps Before Katip Celebi*” başlıklı bildirimler yer almıştır. Sempozyumun ikinci gününün Osmanlı ve Avrupa Coğrafyası/Ottoman and European Geography başlığını taşıyan, başkanlığını Prof. Dr. İdris Bostan'ın yürüttüğü IV. ve son oturumunda; Doç. Dr. İbrahim Şirin, “*Kâtip Çelebi'nin Avrupası*”, Marinos Sariyannis, “*Katib Celebi's Position in Early Modern Ottoman Political Thought*” ve Yrd. Doç. Dr. İrfan Kokdaş, “*17. Yüzyıl Osmanlı Coğrafya ve Yönetim Zihniyetinde Kopuş ve Devamlılıklar: Kâtip Çelebi'de Rumeli ve Bosna*” başlıklı bildirimlerini sunmuşlardır.

Sempozyumun kapanış ve değerlendirme oturumunda Prof. Dr. Tuncer Baykara, Yrd. Doç. Dr. Zeynep Aycibin, Prof. Dr. Feridun M. Emecen, Prof. Dr. İdris Bostan, Prof. Dr. Kemal Sözen, Prof. Dr. Osman Gümüşçü ve Yrd. Doç. Dr. Bilal Yurtoğlu söz alarak toplantı ile ilgili gözlem ve düşüncelerini aktarmışlardır. Teşekkür ve kapanış konuşmaları Prof. Dr. Turan Gökçe ve Prof. Dr. Turan Karataş tarafından yapılmıştır. Sempozyum programının sonunda, bu çeşit bilimsel etkinliklerde teamül olduğu üzere, katılımcılar için 28 Mart Cumartesi günü Tire ve Birgi gezisi düzenlenmiştir.

Uluslararası Kâtip Çelebi Araştırmaları Sempozyumu'nda altısı yurtdışından gelen katılımcılara ait olmak üzere, mazeretleri nedeniyle hazır bulunamayan iki tebliğ sahibinin metinlerinin de okunduğu toplam 31 adet bildiri sunulmuştur. Bildirilerde, Kâtip Çelebi'nin yaşamı, düşünce dünyası ve eserlerinin yanı sıra döneminin tarih, coğrafya, denizcilik, bibliyografi, biyografi gibi alanlarında dünya bilimine katkıları ele alınmıştır. Sahalarının uzmanı seçkin bilim insanlarının katılımıyla gerçekleştirilen sempozyum Kâtip Çelebi çalışmalarına yeni bilgiler katmış ve değişik bakış açıları kazandırmıştır.

HABERLER

Bilimsel toplantının disiplinler arası bir faaliyet olarak düzenlenmiş olması etkinliğin ufuk açıcı bir mahiyet taşımasını sağlamıştır. Hiç şüphesiz, bildirilerin kısa süre içerisinde yayınlanacak olması toplantının uzun vadede yararını daha da arttıracaktır.

Sempozyumda, henüz literatürümüzde Kâtip Çelebi Külliyyâtı oluşturulamamış olması nedeniyle öncelikli olarak yazarın bütün eserlerinin edisyon kritik yöntemiyle yayınlanması gerektiği böylelikle bilgi eksikliklerinin giderilerek düşünce ve teoriler üretilmesinin sağlanacağı kanaatine ulaşılmıştır. Bu konuda, kurumsal anlamda olmak üzere ev sahibi üniversiteye bir öz görev (misyon) düştüğü dile getirilmiştir. Çeşitli alanlarda ve farklı etkinliklerle sürdürüleceği anlaşılan bilimsel faaliyetler için, üniversite bünyesinde hâlen müdürlüğü Doç. Dr. Cahit Telci tarafından yürütülen, ‘Kâtip Çelebi Uygulama ve Araştırma Merkezi’ nin kurulmuş olması da kayda değer bir gelişme olarak zikredilebilir. Fakülte tarafından yayımlanacak olan ve adını Kâtip Çelebi’nin ünlü eserinden alan ‘Cihânnümâ: Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi’ nin yayın hayatımıza katılacak olması da heyecan verici bir haber olmuştur. Kuruluşunun ardından kısa süre içerisinde kurumsallaşarak diğer yönleriyle olduğu kadar sosyal bilimler alanında da önemli etkinliklere imza atan üniversitenin ulaştığı nokta her açıdan tebrik ve takdire değerdir.

Sonuç olarak, katılımcıların görüş birliğiyle, düzenlenme bakımından son derece başarılı bulunan bilgi şöeniyle Kâtip Çelebi’nin hâtırasının, adını taşıyan mekânda hakkıyla yâd edilmesine vesile olanların emekleri teşekkürle şâyan görülmüştür. Söz konusu bilimsel etkinliğin başarılı ve yararlı bir şekilde sonuçlandırılması gelecekte yapılacak faaliyetler için doğru bir başlangıç olmuştur. Devamının gelmesi mütemenna olan bu araştırma sempozyumu için numara verilmemiş olması ilk olanın ikinci geldikten sonra birinci olacağı düşüncesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Bu vesileyle, içinde bulunduğumuz yıl düzenlenen Kâtip Çelebi Sempozyumları için Prof. Dr. Mustafa Kara tarafından ebced hesabıyla düşürülen tarihi zikrederek bitirmek yerinde olacaktır:

*“Çelebi’ mizi sordum, O zî-fünûn dediler;
Sempozyumunu sordum, ‘Keşfu’ z-zünûn’ dediler;
Bir fazlası var dedim, Tamam mîrim dediler. (1436)”*

Vehbi Günay*

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Bornova/İZMİR.
e-posta: vehbi.gunay@ege.edu.tr